

ускладненням невизначеністю в Законі цих процедур та загалом порядку проведення конкурсного відбору.

З огляду на вказане, необхідно позитивно відмітити затверджений наказом Директора НАБУ від 23 квітня 2015 року № 3-н Порядок проведення відкритого конкурсу для призначення на посади у Національному антикорупційному бюро України, відповідно до якого конкурс передбачає складання кваліфікаційного іспиту (тестування) та проведення співбесіди.

Представляється доречним на законодавчому рівні визначити конкурсну процедуру обрання Директора НАБУ із урахуванням вже існуючого досвіду проведення конкурсних відборів на вакантні посади в правоохоронних органах України. Така нормативна регламентація забезпечить прозору, професійну та неупереджену процедуру обрання справді висококваліфікованих, відповідальних та чесних кандидатів на посаду Директора НАБУ, які за своїми аналітичними, психологічними та фізіологічними якостями зможуть ефективно реалізовувати завдання щодо організації та здійснення керівництва органом, на який покладатиметься попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень.

СЕЛЕЗНЬОВ В. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОГЛЯД НА РОЛЬ ПРОКУРАТУРИ ПОЗА СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Рада Європи відіграє важливу роль в міжнародному визнанні роботи служб публічного обвинувачення у державах-учасниках. Одним з активних напрямків роботи міжнародної організації стала проблема ролі прокуратури поза системи кримінальної юстиції. Орієнтиром в цьому питанні, беручи до уваги відповідну практику Європейського Суду з прав людини, зокрема в галузі принципів справедливого судового розгляду, стає Рекомендація СМ/Rec (2012) 11 Комітету міністрів Ради Європи. Рекомендація зазначає, що в тих державах, де національна правова система надає публічним обвинувачам певні обов'язки і повноваження поза системою кримінальної юстиції, їх місія полягає в тому, щоб представляти загальні або публічні інтереси, захищати права людини та основоположні свободи, і забезпечувати верховенство права.

Головною проблемою стає, що у документі не визначено конкретних повноважень прокуратури, які можуть або не можуть бути покладені на прокурорів. Встановлено лише низку керівних принципів щодо їх ролі державного обвинувача поза системою кримінальної юстиції, особливо в таких галузях, як цивільне й адміністративне право.

Серед загальних принципів варто зазначити такі:

- обов'язки та повноваження прокурорів поза системою кримінальної юстиції повинні чітко встановлюватися законом задля уникнення неоднозначного тлумачення;

- як і в сфері кримінального права, прокурори мають виконувати свої обов'язки та повноваження поза системою кримінальної юстиції у суворій відповідності із принципами законності, об'єктивності, справедливості та безсторонності;

- впровадження нового підходу у роботу органів прокуратури, що характеризується абсолютною прозорістю і відкритістю, водночас дотримуючись відповідних вимог стосовно конфіденційності певної інформації;

- поведінка прокурорів має регулюватися відповідними кодексами етики;

- органи прокуратури повинні мати у своєму розпорядженні необхідні фінансові ресурси для належного виконання своїх обов'язків поза системою кримінальної юстиції.

Окремо в Рекомендації наводяться так звані спеціальні принципи (які застосовуються до певних обов'язків та повноважень прокурорів) стосовно:

- а) доступу громадськості до правосуддя та засобів правового захисту;

- б) судових проваджень, в яких прокурор виступає головною стороною;

- в) судових проваджень, в яких прокурор вступає або приєднується як сторона;

- г) принципі юридичної визначеності та *res judicata*, відповідно до якого рішення суду є остаточним та оскарженню не підлягає. (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 44, від 1 листопада 1950 р.)

Для кращого практичного розуміння того, як ці принципи можуть застосовуватися до компетенції органів державного обвинувачення Рада Європи здійснила аналіз та оцінку особливостей функціонування прокуратури в різних правових системах держав-учасниць. Стало очевидним, що держави-учасниці умовно розділились на два табори. Перші обмежують роль публічних обвинувачів виключно кримінально-правовою сферою, а другі не встановлюють точної компетенції, а її обсяг в різних державах відрізняється.

Особливо помітна різниця щодо ролі органів прокуратури в системі загального права у французькій та в східноєвропейській (Республіці

Молдова, Російська федерація, Україна) правових системах. Яскравим прикладом таких повноважень прокурорів є, зокрема, захист прав дітей або недієздатних осіб, визнання або анулювання шлюбів, реєстрація виникнення чи припинення діяльності комерційних структур, банкрутство. Також існують правові системи, в яких у прокурора є обов'язки у сфері трудового права, на зразок, представництва інтересів працівників у судах. До другої групи повноважень органів публічного обвинувачення належить здійснення контролю за органами державного управління та іншими юридичними особами щодо відповідності їхньої діяльності закону, в тому числі шляхом оскарження рішень адміністративних органів.

У Рекомендації зазначено також про те, що огляд функцій, які виконують органи прокуратури у правових системах держав — учасниць Ради Європи, свідчить про значну їх різноманітність, що утруднює класифікацію за чіткими критеріями. Проте представники публічного обвинувачення мають багато спільного.

Загальновизнано, що поза системою кримінальної юстиції прокурори можуть оскаржувати судові рішення, ініціювати судове провадження, підтримувати позов у суді. У окремих державах, наприклад Франції або Бельгії, служба публічних обвинувачів також уповноважена підтримувати верховенство права, захищати права і свободи громадян, сприяти гармонізації судової практики. У Республіці Молдова прокурори уповноважені вимагати документи, матеріали, іншу інформацію від юридичних осіб незалежно від форми власності. У Нідерландах публічний обвинувач є органом, що здійснює моніторинг і наглядає за службами цивільної реєстрації. У Російській Федерації прокурор може зупинити дію будь-якого правового акта адміністративного органу.

Варто зауважити, Рекомендація надає державам-учасницям право самостійно визначають завдання органів прокуратури поза системою кримінальної юстиції, наголошуючи на необхідності обов'язкового дотримання принципу верховенства права та гарантування прав і свобод людини.

Можна прийти до висновку, що у будь-якій демократичній державі, незалежно від характеру своїх обов'язків, будь-то кримінальне, цивільне, адміністративне або інше право, публічні обвинувачі повинні виконувати свої обов'язки у повній відповідності з принципами верховенства права, прав людини та інших принципів, які є фундаментальними у всіх громадянських та правових суспільствах. Все це враховується у процесі реформування сучасної моделі прокуратури України.